

Семінарське заняття 2

Відповіді на теоретичні питання

Теоретичні питання

1. Які існують форми організації суспільного виробництва?

Натуральна і товарна. При натуральній формі продукція виробляється для власного споживання, а при товарній — для продажу на ринку.

2. У чому сутність товарного виробництва?

Сутність у тому, що виробляють товари не для себе, а для обміну. Основні ознаки: спеціалізація, ринковий обмін, прагнення до прибутку.

3. Які умови виникнення товарного виробництва?

Потрібен суспільний поділ праці, щоб люди спеціалізувалися на різних видах діяльності. Також потрібна економічна відокремленість виробників і наявність ринку.

4. Що таке товар?

Товар — це продукт праці, який виробляють для продажу. У товару є споживна вартість (корисність) і вартість. Споживна вартість — це те, що товар задовольняє потреби. А вартість визначається кількістю праці, витраченої на виробництво.

5. Що таке товарно-грошові відносини?

Це відносини, що виникають при обміні товарами за допомогою грошей. Гроші виступають посередником у обміні.

6. Яку роль виконують гроші в товарному виробництві?

Гроші виконують функції міри вартості, засобу обігу і засобу накопичення. Вони дозволяють легко обмінюватися товарами.

7. Що таке ринок?

Ринок — це система відносин між продавцями і покупцями. Це не обов'язково місце, а саме відносини при обміні товарами.

8. Які основні функції ринку?

Ціноутворювальна (встановлює ціни), регулятивна (узгоджує попит і пропозицію), інформаційна (дає інформацію про ціни), посередницька (зв'язує виробників і споживачів).

9. Хто є суб'єктами ринку?

Суб'єктами є ті, хто бере участь у ринкових операціях: підприємства-виробники, споживачі, посередники. Держава також може бути суб'єктом ринку.

10. Що таке конкуренція і яка її роль?

Конкуренція — це боротьба між виробниками за покупців. Вона змушує підприємства покращувати якість і знижувати ціни.

Дискусійні питання

1. Чи може сучасна економіка існувати без товарного виробництва?

Ні, не може. Суспільний поділ праці дуже глибокий, жодна країна не може виробляти все самостійно. Спеціалізація підвищує ефективність, але потребує обміну. Глобалізація зробила торгівлю необхідною.

2. Які переваги і недоліки ринкової економіки?

Переваги: висока ефективність, гнучкість, стимул до інновацій, свобода вибору.
Недоліки: соціальна нерівність, економічні кризи, забруднення довкілля, недостатнє виробництво суспільних благ.

Практичні завдання

Вправа 1

Фермерське господарство вирощує овочі. Частину продукції родина використовує для власного споживання, а іншу частину продає на місцевому ринку.

Питання 1: До якої форми господарювання належить діяльність ферми?

Це змішана форма господарювання.

Питання 2: Які ознаки товарного виробництва тут проявляються?

Виробництво для продажу, обмін через ринок, отримання доходу.

Вправа 2

Аграрне підприємство вирощує пшеницю та соняшник. Минулого року ціна на соняшник значно зросла, а на пшеницю — знизилася.

Питання 1: Яке рішення щодо структури посівів є економічно доцільним?

Збільшити площі під соняшником, зменшити під пшеницею.

Питання 2: Який ринковий механізм впливає на це рішення?

Ціновий механізм — зміна цін сигналізує, що вигідніше вирощувати.

Вправа 3

Два фермери домовилися: один передає іншому 1 тону картоплі, а натомість отримує 500 кг зерна.

Питання 1: Який вид економічних відносин тут відбувається?

Бартер — прямий обмін товару на товар.

Питання 2: Чи належить ця операція до товарно-грошових відносин?

Ні, бо гроші не використовуються.

Вправа 4

Підприємство вирощує яблука для продажу в супермаркетах.

Питання 1: Назвіть дві основні властивості товару на прикладі яблук.

Споживна вартість (їжа, вітаміни) і вартість (витрати праці).

Питання 2: Як вони проявляються?

Споживна вартість — люди купують для їжі. Вартість — у ціні.

Вправа 5

Аграрне підприємство зібрало великий урожай моркви. На ринку з'явилося багато аналогічної продукції від інших виробників. Ціна на моркву різко впала.

Питання 1: Яке економічне явище спричинило зниження ціни?

Перевищення пропозиції над попитом.

Питання 2: Яка функція ринку тут проявляється?

Регулятивна — узгодження пропозиції з попитом через ціну.

Вправа 6

Два фермерські господарства вирощують полуницю. Перше господарство використовує сучасні технології, має вищу врожайність і нижчу собівартість. Друге — працює за старими методами і має вищі витрати.

Питання 1: Яке господарство матиме конкурентну перевагу?

Перше господарство.

Питання 2: Чому?

Може продавати дешевше або отримувати більший прибуток.

Вправа 7

Фермер продав 10 тонн кукурудзи і отримав гроші. Частину коштів він використав на придбання насіння, добрив і пального.

Питання 1: Які функції грошей проявляються в цій ситуації?

Засіб обігу, засіб платежу, засіб накопичення.

Питання 2: Чому гроші полегшують обмін?

Не потрібен подвійний збіг потреб, можна розділити купівлю і продаж у часі.

Вправа 8

Фермер може: продавати овочі на місцевому ринку, укласти контракт із супермаркетом, продавати продукцію переробному підприємству.

Питання 1: Які фактори впливають на вибір каналу збуту?

Ціна, обсяг продукції, умови оплати, логістика, стабільність.

Питання 2: Який варіант може забезпечити стабільний дохід?

Контракт із супермаркетом — гарантований збут.

Вправа 9

Через неврожай зерна держава вводить мінімальну закупівельну ціну для підтримки фермерів.

Питання 1: Яку роль виконує держава в цій ситуації?

Регулюючу — захищає інтереси виробників.

Питання 2: До якого типу економіки це більше характерно?

До змішаної економіки.

Вправа 10

Сімейне господарство раніше вирощувало продукцію лише для себе. Згодом воно придбало техніку, збільшило площі та почало продавати продукцію на ринку.

Питання 1: Який процес відбувся у господарстві?

Перехід від натурального до товарного виробництва.

Питання 2: Які умови сприяли цьому переходу?

Наявність ринку збуту, техніка, збільшення масштабів.

Підсумкове завдання

Від натурального господарства до ринкової економіки

1. Натуральне господарство — виробництво для себе

↓

2. Поділ праці — спеціалізація

↓

3. Товарне виробництво — виробництво для обміну

↓

4. Поява грошей — універсальний еквівалент

↓

5. Розвиток ринку — система обміну

↓

6. Ринкова економіка — конкуренція, ціноутворення